

STORTINGET

Grunnlovsforslag 3

(2019–2020)

Grunnlovsforslag fra Erlend Wiborg

Dokument 12:3 (2019–2020)

Grunnlovsforslag fra Erlend Wiborg om endring i §§ 21 og 91 (Stortingets samtykke ved utnevning av dommere til Høyesterett)

Til Stortinget

Bakgrunn

En sikkerhetsmekanisme for maktfordelingsprinsippet

Maktfordelingsprinsippet sikrer demokratiet gjennom kontrollmekanismer mellom den lovgivende, dømmende og utøvende makt. Det er i dag regjeringens prerogativ å utnevne dommere til Høyesterett. At den utøvende makt ensidig har makt til å utnevne den dømmende makt, er en konstitusjonell utfordring.

Stipendiat Jon Kåre Skiple og professor Gunnar Grendstad ved universitetet i Bergen har gjennomgått dissensdommer fra Høyesterett i perioden 1996–2016 i saker der staten var part. Et av deres funn var at dommere utnevnt av rød-grønne (alt: sosialistiske) regjeringer i større grad stemmer til fordel for staten i dissensaker, mens dommere utnevnt av borgerlige regjeringer i større grad stemmer i favør av borgerne.

Skal rettsstaten bli politikk?

I en rekke land er utnevning av dommere politikk, og utnevning av nye dommere til Høyesterett spiller eksempelvis en stor rolle i amerikansk politikk generelt, og i amerikanske presidentvalg spesielt. Kontroll over rettsapparatet er en prioritert oppgave for regjeringer i ikke-demokratiske stater, og vi har de senere år sett en utvikling der også regjeringer i europeiske, demokratis-

ke stater har tatt en sterkere kontroll over rettssystemet og utnevnelser til domstolene.

Det finnes heldigvis ingen eksempler fra norsk historie der regjeringer har misbrukt sin makt og ikke fulgt innstillingsrådets anbefalinger. At norske regjeringer så langt ikke har tatt seg til rette og åpnet for rene politiske ansettelser, skyldes ren kutyme og ingen rettslige eller konstitusjonelle skranker. Dette gjør systemet sårbart. Erfaringer fra andre land viser at domstolene gjerne er en av de første institusjonene som angripes når demokratiet forvitrer.

Stortinget har de senere år løftet en rekke grunnleggende menneskerettigheter opp til grunnlovs rang. Dommerne som skal være disse rettighetenes portvoktere, bør ha den samme tillit. I dag kan en ny regjering fritt utnevne dommere som kan undergrave både demokratiet og rettsstaten. Forslagsstilleren mener at det er behov for at Stortinget, som lovgivende makt og i rollen som et sistelinjeforsvar mot udemokratiske strømninger, gir sin tilslutning før regjeringen utnevner nye dommere til Høyesterett, og at dette stadfestes i Grunnloven.

Nærmere om forslaget

Forslaget vil opprettholde regjeringens rett til utnevning av dommere til Høyesterett, men vil gi Stortinget en kontrollmulighet før dommere til Høyesterett formelt sett utnevnes og tiltrer. Dette kan skje ved at regjeringens forslag til utnevning fremlegges som sak for Stortinget, og at nasjonalforsamlingen med minst 2/3 flertall må gi sitt samtykke. Deretter foretas utnevning på vanlig måte i statsråd.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

§ 21 nytt fjerde punktum skal lyde:

For beskikkelse til medlem av Høyesterett gjelder § 91 første punktum.

–

For utnemning til medlem av Høgsterett gjeld § 91 første punktum.

§ 91 første punktum skal lyde:

Beskikkelse til medlem av Høyesterett krever samtykke fra Stortinget med minst to tredjedeler av stemmene.

–

Utnemning til medlem av Høgsterett krev samtykke fra Stortinget med minst to tredjedelar av røystene.

§ 91 nåværende første punktum blir nytt annet punktum.

15. juni 2020

Erlend Wiborg

Referert i Stortingets møte 18. juni 2020.

«Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje storting etter neste valg.»

Tone Wilhelmsen Trøen

president